

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ

ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Декан факультету

Економіки і менеджменту

_____ С.В. Мироненко

(підпис, ініціали, прізвище)

ПРОГРАМА

Навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

(назва дисципліни)

Для напрямів підготовки (спеціальностей):
для всіх спеціальностей та форм навчання

Програму рекомендовано кафедрою
«Філософія і СПН»

(назва кафедри)

Протокол № 1 від 30.08.2017 р.

(протокол, номер, дата)

Завідувач кафедри **філософії і СПН**

(назва кафедри)

_____ А.О. Лузан

(підпис, ініціали, прізвище)

Краматорськ, 2017

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Донбаська Державна Машинобудівна Академія

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ

Паршакова Олена Дмитрівна, к.істор.н., доц. кафедри «Філософії та СПН»

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Затверджено на засіданні кафедри філософії та політології, протокол № 1 від 30.08.2017 р.

Завідувач кафедри

_____
(підпис, ініціали, прізвище)

А.О. Лузан

© О.Д. Паршакова , ДДМА, 2017

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Історія української культури» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів всіх напрямів та форм навчання.

Курс «Історія української культури» у системі гуманітарного та морально-духовного самовизначення випускників вищої школи спрямований на дослідження національної культури як основи розуміння феномена людської культури, на формування світоглядного підґрунтя життєдіяльності особистості, пройнятої духовністю нації, здатної до повноцінного діалогу з носіями інших національних культур, зорієнтованої на загальнолюдські цінності. Гостра необхідність вивчення історії культури українського народу зумовлена складними суспільно-політичними й етнокультурними процесами в сучасній Україні, що засвідчують глибокий смисл національної культури як граничної основи буття української спільноти, її ідентичності та єдності, а також самоствердження серед інших спільнот і культур світу. Розбудова національної культури є нині не менш актуальною, ніж проблеми демократизації українського суспільства, побудови правової держави, трансформації української економіки на засадах цивілізованих ринкових відносин.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є культура України від найдавніших часів до сьогодення; створення матеріальних та духовних цінностей українським народом за час його існування.

Міждисциплінарні зв'язки. Для засвоєння дисципліни студенти мають знати визначальні тенденції світової та вітчизняної історії, категорії логіки, філософської науки, соціології та політології, культурології та теорії держави і права.

Програма навчальної дисципліни складається з одного змістовного модулю, який містить 9 тем.

Тема 1. Теоретичні аспекти культури. Українська культура як цілісна система.

Тема 2. Стародавні культури на території України.

Тема 3. Культура Київської Русі.

Тема 4. Культура Галицько-Волинського князівства.

Тема 5. Культура України в польсько-литовську добу.

Тема 6. Духовне життя українського народу в другій половині 17-18ст.

Тема 7. Українська культура 19 сторіччя.

Тема 8. Культура України 20 століття.

Тема 9. Українська культура в умовах нової реальності (к. 20- поч. 21 ст.)

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни. Курс «Історія української культури» покликаний забезпечити студентів належним рівнем знань з історії української культури, сприяти гуманізації та гуманітаризації навчального процесу,

вплинути на формування духовності студентів, сприяти професійному росту майбутніх фахівців технічного та економічного профілів.

Знання основних етапів розвитку вітчизняної культури, її найвагоміших досягнень на протязі усієї історії є необхідними для розуміння характеру сучасного українського народу, взаємовідносин людей. Знайомство зі сферою матеріальної та духовної культури, створеною українським народом, ні в якому разі разу не зводиться до простої передачі інформації, а спрямоване на вироблення вміння скористатися неозорним морем культурних явищ і на вдосконалення здатності критично, і разом з цим аргументовано (об'єктивно), аналізувати з історичної і естетичної точки зору суспільні і культурні процеси з урахуванням багатовікового досвіду.

Завдання курсу полягають в наступному:

1. Засвоєння сенсу та цінностей основних здобутків української культури, знання основних етапів української культури, закономірностей її функціонування;
2. Розуміння самобутнього характеру української культури, її взаємозв'язок з європейськими культурними процесами;
3. Розуміння культурної зумовленості сучасної ситуації, здатність урахувати культурну специфіку при вирішенні виробничих, економічних та соціальних проблем.
4. Розуміння яким чином культурний розвиток впливає на формування світогляду та світосприйняття особистості і, зокрема, як особистість відображає свій духовний стан за допомогою творчості.

Структура і зміст курсу «Історія української культури» дає можливість вирішувати завдання навчання та виховання студентів у їх органічній єдності, припускає використання самих різних методів і форм проведення навчальних занять як традиційних, так і інноваційних. Аудиторні заняття можуть проводитись паралельно з організацією екскурсій, зустрічами з діячами культури, відвідуванням музеїв, виставок, театрів і концертів, організацією вечорів запитань та відповідей, диспутів тощо. Все це сприяє формуванню культури особистості майбутнього фахівця, розвитку його духовності. Студент не лише одержує суму знань про основні етапи розвитку культури, її видатні досягнення, про можливості і способи вирішення проблем етико-естетичного плану, але й сам активно включається, в систему культурних відносин, практично засвоює культурні цінності, стає носієм культурних традицій, одержує навички і вміння творчо, на високому культурному рівні, вирішувати професійні питання.

В результаті вивчення дисципліни «Історія української культури» спеціаліст повинен **знати**:

- хронологію та послідовність змін етапів культурного розвитку українського народу;
- систему цінностей, характерну для кожного з культурних етапів, які вивчаються;
- видатні пам'ятники, створені в ті чи інші культурні періоди;

- коло основних етико-естетичних проблем, до яких звертався та які вирішував український народ в процесі свого культурного розвитку.

вміти:

- визначати певні культурні етапи української історії, та відрізняти їх один від одного за суттєвими особливостями, світоглядними орієнтирами;
- аналізувати пам'ятники українського мистецтва з огляду на час їх створення, стильові особливості.
- звертатися до загального естетичного аналізу пам'яток мистецтва;
- орієнтуватися в колі етичних питань;
- працювати зі спеціальною літературою.

На вивчення навчальної дисципліни «Історія української культури» відводиться 90 годин, або 3 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Теоретичні аспекти культури. Українська культура як цілісна система.

Предмет, завдання та структура курсу "Історія української культури". Наукове визначення поняття культури. Основні підходи до вивчення феномену культури в сучасній культурології (еволюціоністський, соціологічний, антропологічний, циклічний та ін.). Духовна та матеріальна культура. Світова та національна культура. Основні функції культури.

Методологічні проблеми дослідження української національної культури. Проблема етногенезу українців. Міграційна та автохтонна теорії походження українського народу. Історія етноніму «Україна». Природні, духовні, суспільно-економічні передумови формування українського етносу. Мовні, фізіологічні та психологічні особливості українців. Українська ментальність. Історико-етнографічне районування України та його вплив на культуру. Основні зони: Наддніпрянина, Поділля, Полтавщина, Слобожанщина, Полісся, Прикарпаття, Волинь, Закарпаття, південь України. Етнографічні групи українців. Проблема періодизації історії української культури. Характеристика етапів розвитку української культури. Самобутні риси духовної культури українського народу.

Тема 2. Стародавні культури на території України

Поява людини на території України. Розвиток матеріальної та духовної культури в кам'яну добу. Неолітична революція. Трипільська культура та її зв'язок з українською культурою. Особливості трипільського мистецтва.

Доіндоєвропейці та індоєвропейці на території України. Мова та вірування індоєвропейців. Кіммерійці. Скіфська доба на території України (соціально-економічний розвиток, звіриний стиль в мистецтві). Сармати. Грецька колонізація України. Українські землі у складі Римської імперії. Україна та "велике переселення народів" у II-IV ст. н.е.

Наукові джерела вивчення культури стародавніх слов'ян. Основні етапи формування культури східних слов'ян. Первісні археологічні культури на території України. Пам'ятки Мізинської культури (25-7 тис. до н.е.). Індоєвропейці на території України. Особливості трипільської культури і мистецтва. Патріархат. Культ сонця. Флективна мова як найважливіший елемент індоєвропейської культури. Зарубинецька (2-ге ст. до н.е.-2-ге ст. н.е.) і Черняхівська (2-5 ст. н.е.) культури – основа формування культури Київської Русі. Мистецтво антської доби. Побут і звичаї східних слов'ян. Релігійні вірування і міфологія. Зовнішні впливи на формування культури східних слов'ян. Скіфо-кіммерійська культура на території України. Скарби скіфських курганів. «Звіриний стиль» в ужитковому та ювелірному мистецтві. Сармати. Культура античних міст-держав Північного Причорномор'я та Криму. Римсько-візантійський вплив. Україна та велике переселення народу в 2-5 ст. н.е..

Тема 3. Культура Київської Русі

Суспільно-економічні та історичні обставини формування Київської Русі. Розвиток міст, торгівлі, ремесла як умови формування давньоруської культури. Особливості світогляду людини часів Київської Русі, його відображення в пам'ятках народної мудрості, легендах, билинах, піснях. Хрещення Русі та візантійський вплив на формування давньоруської культури. Розвиток писемності на Русі. Особливості освітніх процесів і напрямки формування наукових знань: історичні, медичні, юридичні тощо. Становлення книжної справи і організація бібліотек. Давньоруська література (оригінальна та перекладна), її жанрове різноманіття. «Остромирове Євангеліє», «Повість временних літ», «Поученіє Володимира Мономаха» тощо. Володимир Великий та Ярослав Мудрий, їх внесок у піднесення Київської держави. Архітектурні пам'ятки Київської Русі. Будівництво Софії Київської. Розвиток образотворчого мистецтва: фресковий живопис і мозаїка. Поширення іконописання. Образи Алімпія. Особливості давньоруської книжкової мініатюри. Історичне значення культури Київської Русі. Монголо-татарська навала та її наслідки для культурного розвитку Стародавньої Русі.

Тема 4. Культура Галицько-Волинського князівства

Суспільно-політична ситуація в Галичині і на Волині в 12-13 ст.. Осередки культурного життя в Галицько-Волинському князівстві. Види освітніх закладів і особливості навчальних програм. Розвиток писемної творчості. «Галицько-Волинський літопис». Спадкоємність попередніх

культурних й мистецьких традицій. Архітектура: превалювання романського та готичного стилю, візантійський вплив. Пам'ятки княжого Львова. Виявлення своєрідних рис в архітектурному мистецтві. Розвиток образотворчого мистецтва в Галичині і на Волині. Особливості Галицько-Волинської іконописної школи. Культурні зв'язки Галицько-Волинського князівства з іншими землями Стародавньої Русі.

Тема 5. Культура України в польсько-литовську добу

Політико-державний і суспільний лад в українських землях в польсько-литовську добу (14-перша половина 17 ст.). Процес формування українського етносу в умовах польсько-литовського поневолення. Правовий та мовний статус українців. Умови розвитку національно-культурного життя. Основні типи шкіл і характер викладання в них. Релігійна ситуація. Берестейська унія (1596р.) та її наслідки. Виникнення братств, їх культурно-освітня діяльність. Братські школи. Поширення гуманістичних та реформаційних ідей в українських землях. Визначні українські гуманісти – Юрій Дрогобич, Павло Русин та ін.. Центри ренесансної культури в Україні. Діяльність Львівської братської школи та типографії. Першодрукар Іван Федоров. Острозька академія, її значення в становленні проєвропейської освіти в Україні. Острозька Біблія. Роль Київського братства. Відновлення ієрархії православної церкви. Суспільна і культурна діяльність Петра Могили. Заснування Лаврської школи і Київської колегії, їх об'єднання в єдиний навчальний заклад – Києво-Могилянській колегіум. Проблема націоналізації та уніфікації освіти. Розвиток полемічної літератури. Полемічні праці І.Вишенського та А. Радивіловського. Своєрідність українського ренесансного мистецтва. Розвиток архітектури. Фортеці та замки. Ренесансні ансамблі Львова. Скульптура. Львівській малярський цех. Особливості українського іконопису ренесансної доби.

Тема 6. Духовне життя українського народу в II половині 17-18 ст.

Козацтво як національно-політична сила і захисник православної віри в українських землях. Національно-визвольний рух в Україні під керівництвом Б. Хмельницького та посилення демократичних тенденцій в українській культурі. Культура козацької держави (1654-1784рр.). Роль Запорізької Січі. Розвиток літописання. Національно-визвольні мотиви в козацьких думках: «Літопис Самовидця», «Літопис Григорія Граб'янки», «Літопис Самійла Величка». Кобзарство. Реформування церкви і освіти в козацьку добу. Українська православна церква: спрямованість на націоналізацію і визначення християнських цінностей в православному варіанті. Діяльність Києво-Могилянського колегіуму, надання йому статуту Академії в 1701р.. Розвиток філософської та наукової думки. Перші підручники з історії України: «Синопис» та «Густинський літопис». Становлення національної української літератури: козацьке літописання, думи, історичні драми, ліричні пісні,

романси, тощо. Вертепний театр. Теоретичні праці Ф. Прокоповича. Відображення гуманістичних ідей в філософських і літературних творах Г.Сковороди. Активізація книговидавничої справи. Суспільна і культурна діяльність гетьмана І. Мазепи. Розповсюдження барокової культури в Україні: забудова українських міст, видатні архітектурні ансамблі Києва та Львова. Особливості розвитку барокового живопису в Україні: іконопис та портретний живопис. Барокові іконостаси. Творчість Івана Рутковича, Івана Пінзеля та ін.. Розвиток мистецтва гравюри в українських друкарнях. Золота доба церковної музики. Творчість М.Березовського та А. Веделя. Зародження світської музики. Ліквідація Гетьманщини і Запорізької Січі. Унія як національний чинник в Західній Україні.

Тема 7. Українська культура 19 століття.

Розвиток культури України за умов політики російського самодержавства та австрійської монархії. Генезис українського відродження та періодизація ренесансного процесу. Дворянський період (1780-1840рр.). Створення масонських лож. Діяльність студентських гуртків в Харківському та Київському університетах. Започаткування мовознавчих, етнографічних і фольклористичних досліджень. Видання «Історії русів». Становлення літературної української мови: “Енеїда” І. Котляревського. Театральна діяльність І.Квітки-Основ'яненка. Творчість українських митців на ниві російської культури. Своєрідність класицизму в Україні. Український романтизм як важливий чинник розвитку національної ідеї. Початок відродження в Галичині. Літературні збірки «Руська трійця» та «Русалка Дністрова». Народницький період (1840-1880рр.). Діяльність М.Костомарова і Т.Шевченка як провідників української національної ідеї. Створення Кирило-Мефодіївського товариства. Відображення демократичних ідей в маніфесті “Книга буття українського народу”. Значення літературної творчості Т.Шевченка. Розвиток національної самосвідомості українців у 50-60-ті роки. Українські громади та напрямки їх роботи. «Стара громада» (Київ) та діяльність М.Драгоманова, Д.Антоновича, П.Чубинського в 70-80-ті роки. Культурне зростання Галичини в 40-80-ті роки 19ст.. Модерністський період українського відродження (1890-1914рр..). Проблема традиції і новаторства. Літературний модерн. Творчість Л.Українки, О.Кобилянської, М.Коцюбинського, В.Стефаника. Роль суспільної і літературної діяльності І.Франка. Наукове товариство ім. Т.Шевченка та його видавнича діяльність. Архітектурний модерн: еkleктика, сецесія, конструктивізм. Розвиток модерністичного живопису: творчість О.Мурашко, М.Жука та ін.. Особливості львівського модерну. Створення професійного українського національного театру. Творча діяльність М.Кропивницького і М. Старицького. Розвиток української класичної музики. Музичні твори П.Гулака-Артемівського та М.Лисенка. Оперне мистецтво України: світова слава С. Крушельницької, М.Менцинського. Український авангард 1900-1910рр.. Взаємозв'язок культурного життя України з духовними процесами в інших країнах Європи.

Тема 8. Культура України 20 століття

Перша світова війна – поворотний етап в історії українського народу. Соціалістична революція в Росії і спалах національно-політичного відродження в Україні. IV універсал Центральної Ради (22 січня 1918р.): проголошення самостійності Української Народної Республіки. М.Грушевський і В.Винниченко в боротьбі за національне відродження. Автокефалія української православної церкви. Формування української національної освіти. Створення Української Академії Наук. Діяльність видатних українських науковців: А.Кримського, В.Вернадського, М.Туган-Барановського. Розвиток видавничої справи. Національно-культурне піднесення 20-х років. Пожвавлення літературного життя в період українізації. Створення літературних об'єднань «Плуг», «Гарт», «ВАПЛІТЕ», «Молодняк» та ін.. Український мистецький авангард. Розвиток музичної культури і театрального мистецтва. Творчість Л.Ревуцького, Б.Лятошинського, В.Косенка. Театр «Березіль» Л.Курбаса. Становлення українського кіномистецтва. О.Довженко – письменник, драматург, кінорежисер. Розвиток образотворчого мистецтва: «школа Бойчука», творчість К. Малевича та О.Архипенка. Львів як центр культурного життя Західної України. Літературні групи Галичини. Представники західноукраїнської живописної школи: О.Новаківський, А.Холодний. Музичне і театральне життя в Галичині. Творчість Ст. Людкевича. Репресії сталінської доби, їх трагічний вплив на розвиток української національної культури. «Розстріляне відродження». Розвиток української культури в роки Другої Світової війни і повоєнний період. Рядянізація школи, освіти і науки. Культура і духовне життя в Україні часів «хрущовської відлиги». Шістдесятництво. Дисидентський та само видавничий рух. Культурні надбання української діаспори. Українська культура 70-80-х років.

Тема 9. Українська культура в умовах нової реальності

Національно-культурне відродження в Україні в середині 80-х років 20 ст. - на початку 21 ст. та його особливості. Декларація про державний суверенітет України (16 липня 1991р.) та акт проголошення незалежності України (24 серпня 1991р.), їх значення в формуванні нової соціокультурної дійсності та національно-культурної ідентичності. Українська державність - необхідна передумова духовного відродження українців. Демократія як ключовий чинник відновлення духовного життя. Свобода творчості митця. Українські культурні традиції та сучасність. Суперечливий характер культурного процесу сьогодення. Видатні українські митці межі 20-21 ст.. Українська культура в контексті світового розвитку. Вплив техніки на культуру. Феномен масової культури. Роль ЗМІ. Молодіжні субкультури: стиль життя, форма спілкування. Перспективи розвитку української культури в 21 ст.

3. Рекомендована література

Методична

1. Конспект лекцій з дисципліни «Історія української культури». / Укл. О.В. Булдакова. – Краматорськ: ДДМА, 2012. – 188 с.
2. Матеріали для підготовки до заліково-екзаменаційної сесії з курсу «Історія української культури» (для студентів заочної форми навчання). / Укл. О.Д. Паршакова, О.В. Шимко – Краматорськ: ДДМА, 2017. – 15 с.
3. **Паршакова, Е. Д.** История украинской культуры: теоретические аспекты курса : учеб. пособие / Е. Д. Паршакова. – Краматорск: ДГМА, 2013. – 36 с.
4. Словник культурологічних термінів: для студентів усіх спеціальностей заочної та денної форм навчання / уклад. : О.Д. Паршакова. – Краматорськ : ДДМА, 2012. – 39 с.

Базова

1. **Абрамович, С.Д.** Світова та українська культура: навчальний посібник / С.Д.Абрамович, М.Ю. Чікарькова. – Львів : Світ, 2004. – 344с. – ISBN 966-603-260-0.
2. Історія світової та української культури: підручник / В.А.Греченко, І.В.Чорний, В.А.Кушнерук, В.А.Режко. – К. : Літера, 2000. – 464с. – ISBN 966-95287-8-Х.
3. Історія української та зарубіжної культури: навчальний посібник / Б.І.Білик, Ю.А.Горбань, Я.С.Калакура та ін.; за ред. С.М.Клапчука, В.Ф.Остафійчука. – 3-тє вид., стереотип. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2001. – 326с. – ISBN 966-620-072-4.
4. **Кордон, М.В.** Українська та зарубіжна культура: курс лекцій / М.В. Кордон. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 584с. – ISBN 966-364-066-9.
5. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: навчальний посібник / за ред. проф. А.Яртися та проф. В.Мельника. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Львів : Світ, 2005. – 568с. – ISBN 966-603-407-7.
6. Українська та зарубіжна культура: навчальний посібник / Л.Є.Дещинський, Я.Я.Денісов, М.П.Скалецький, Л.В.Цубов, Н.М.Барановська, О.Г.Макарчук. – 4-те вид., перероб. і доп. – Львів : Вид-во «Бескид Біт», 2005. – 304с. – ISBN 966-8450-15-9.
7. Українська та зарубіжна культура: навчальний посібник / М.М.Закович, І.Я.Зязюн, О.М.Семашко та ін.; за ред. М.М.Заковича. – 2-ге вид., випр. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2001. – 550с. – ISBN 966-620100-3.

Допоміжна

1. Археологія України. Курс лекцій: навчальний посібник / Л.Л.Залізник, О.П.Моця, В.М.Зубар, В.В.Отрощенко. – К. : Либідь, 2005. – 503с.
2. **Бокань, В.А.** Історія культури України: навчальний посібник / В.Бокань, Л.П.Польовий. – 2-ге вид., доп. – К. : МАУП, 2001. – 256 с. – ISBN 966-608-077-Х.
3. **Бутанян, К.П.** Давнє населення України: навчальний посібник / К.П.Бутанян. – К. : Либідь, 2003. – 232с. – ISBN 966-06-0065-8.

4. **Бичко, А.К.** Теорія і історія світової та вітчизняної культури: Курс лекцій: навчальний посібник для вузів / А.К.Бичко, П.І.Ігнатенко, А.М.Феокистов. – К. :Либідь, 1993. – 392с.
5. **Гіптерс, З.В.** Культурологічний словник-довідник / З.В.Гіптерс. – К. :Професіонал, 2006. – 328с. – ISBN 966-370-010-6.
6. **Грица, С.Й.** Українська художня культура: навчальний посібник / С.Й.Грица, Н.М.Корнієнко, Т.В.Липова. – К. : Либідь, 1996. – 416с.
7. Етнографія України: навчальний посібник / за ред. С.А.Макарчука. – Львів : Світ, 1994. – 520с.
8. Історія української культури / за загал. ред. І.Крип'якевича. – 4-те вид., стереотип. – К. : Либідь, 2002. – 656с. – ISBN 966-06-0248-0.
9. **Крвавич, Д.П.** Українське мистецтво: навчальний посібник: У 3-х ч. Ч.2 / Д.П.Крвавич, В.А.Овсійчук, С.О.Черепанова. – Львів : Світ, 2004. – 268с.+80 вкл. іл. – ISBN 966-603-202-3; 966-603-333-X (ч.2).
10. **Крвавич, Д.П.** Українське мистецтво: навчальний посібник: У 3-х ч. Ч.3 / Д.П.Крвавич, В.А.Овсійчук, С.О.Черепанова. – Львів : Світ, 2005. – 268с.+80 вкл. іл. – ISBN 966-603-202-3; 966-603-205-8 (ч.3).
11. **Маланюк, Є.** Нариси з історії нашої культури / Є.Маланюк. – К. : АТ «Обереги»,1992. – 80с.
12. **Меднікова, Г.С.** Українська і зарубіжна культура ХХ століття: навчальний посібник / Г.С.Меднікова. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 214с. – ISBN 966-620-049-X.
13. **Наулко, В.І.** Культура і побут населення України: навчальний посібник / В.І.Наулко, Л.Ф.Артюх, Ф.В.Горленко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. :Либідь, 1993. – 288с.
14. **Півторак, Г.** Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. Міф і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски» / Г.Півторак. – К. : Академія, 2001. – 150с.
15. **Попович, М.** Нарис історії культури України / М.Попович. – К. :АртЕК, 1999. – 728с.
16. Українська культура: історія і сучасність: навчальний посібник / за ред. С.О.Черепанової. – Львів : Світ, 1994. – 456с.
17. **Уманцев, Ф.С.** Мистецтво Давньої України: Історичний нарис / Ф.С.Уманцев. – К. : Либідь, 2002. – 328с.

Інформаційні (електронні) ресурси

1. <http://www.wikipedia.org>
2. litopys.org.ua
3. izbornyk.org.ua
4. etnolog.org.ua
5. pidruchniki.ws
6. big-library.com.ua
7. libra.in.ua
8. studyport.net

- 9. litportal.kiev.ua
- 10. knigi.tr200.ru
- 11. info-library.com.ua

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Контроль знань студентів у процесі навчальної роботи рекомендується здійснювати наступним чином:

1. оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях (заслуховування доповідей, доповнень, коментарів);
2. контроль і оцінювання самостійної роботи студентів, в тому числі й реферативних робіт;
3. проведення лекторського контролю у формі лекційного тесту;
4. модульна контрольна робота;
5. залік.

Розподіл балів, які отримують студенти

№	Форми контролю	Кіл-ть	Кількість балів		Зміст контролю та норма часу виконання
			За заняття	Загальна	
1	Семінарське заняття	4	15	60	Згідно з планами семінарських занять.
2	Підсумкова контрольна робота на лекції	1	40	40	Відповідно до тематики, що затверджена кафедрою
	РАЗОМ:			100	

5. Засоби діагностики успішності навчання

Передбачається використання модульно - рейтингової системи оцінювання знань. Основною формою контролю знань студентів в кредитно - модульній системі є складання студентами запланованих модулів. Складання модуля передбачає виконання студентом комплексу заходів, передбачених семестровим графіком навчального процесу та затверджених деканом факультету.

Підсумкова оцінка за модуль виставляється за 100-бальною шкалою. При умові, що студент успішно здає контрольні точки, набравши з кожної з них не менше мінімальної кількості балів, необхідної для її зарахування, виконує семінарські завдання, самостійно працює і успішно захищає реферат з обраної теми, та має за результатами роботи в триместрі підсумковий рейтинг не менше 55 балів, то за бажанням студента в залежності від суми набраних балів йому виставляється підсумкова залікова оцінка за національною шкалою і шкалою ECTS. Переведення набраних студентом балів за 100-бальною шкалою в оцінки

за національною (5-бальною) шкалою та шкалою ECTS здійснюється в відповідності до таблиці:

Рейтинг студента за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
90-100 балів	відмінно	A
81-89 балів	добре	B
75-80 балів	добре	C
65-74 балів	задовільно	D
55-64 балів	задовільно	E
30-54 балів	незадовільно з можливістю повторного складання	FX
1-29 балів	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F